

1. Joachim August Zarnack (1777-1827) oli Saksa pedagoog, jutlustaja ja rahvaluule koguja, kelle suurimad teened ja head omadused avaldusid sotsiaalpedagoogina. Ta töötas ning kasvatas lapsi Beeskowi tütarlastekoolis ning hiljem, kuni elu lõpuni Potsdami lastekodus. Ajalukku ja ka eestlastele tuttavaks kirjutas ta end 1819/1820. aastal lugulauluga, mille ainekse sai ta 16. sajandi Sileesia rahvapärilusest ning mida täiendas mõni aasta hiljem üks Anschützi nimeline kodanik. **Millise lugulauluga?**
2. Aasta alguses sai 70-aastaseks üks endine Eesti minister. Küsitav lõpetas 1971 geograafina TRÜ ning harrastas 1960. aastatel Eesti tiipsemel vehklemist. Ministrikoht oli tal Tiit Vähi esimeses valitsuses. Hiljem tegutsenud eriti Ida-Virumaal äriga, nii majutusvaldkonnas kui eriti edukalt vanade akude ümbertöötlemise alal. Äritegevuse tulemiks oli äsjane Aasta Ettevõtja tiitel. **Kes?**
3. 3. oktoobril 1967. a. sündinud filmilavastaja on tänaseks lavastanud üheksa täispikka mängufilmi ning 2020.aastal peaks kümnendana valmima remake Frank Herberti romaanist „Düün“. Kui tema esimesed neli filmi vändati kodumaal Kanadas ja nende eest pälvis ta ka mitmeid kohalikke filmipriise, siis hilisemad linatööd on valminud USA-s. Eriti väärks vast mainimist kaks viimast teost: 8 Oscarile nomineeritud *Saabumine*, ning seni viimane linatöö *Blade Runner 2049*, aga ka veidi varasemad *Sicario* ja *Vangistatud*. Ta perenimi on tuntud ka ühe teise valdkonna väga tuntud kaasmaalase järgi... **Kellest on jutt?**
4. See Saksamaa äärmises kagunurgas asuv mägijärv pindala 5,2 km² ja sügavusega kuni 190 m on hästi tuntud nii järveäärse bobi- ja kelguraja, ka suvise jääkülma vee ning järveäärsete mägede ilu poolest. Järve lähedal asub Saksamaa kõrguselt kolmas mäetipp Watzmann, lähim suurlinn on ca 30 km kaugusel asuv Salzburg. **Mis järv?**
5. **Millised kaks Lõuna-Ameerika Jalgpalli Konföderatsiooni (CONMEBOL) kümnest liikmesriigist ei ole seni veel kordagi võitnud Copa Americat ega sellele eelnenud nimetusega samaväärseid karikaid?** Veelgi enam, nende kahe meeskonna peale on selle karika ajaloos parimateks kohtadeks kokku kolm neljandat kohta.
6. Pildil olev Neptunuse purskkaev töö sellele skulptorile (eluaastad 1529-1608) üldise kuulsuse. Huvitav on märkida, et Neptuni käes olevast kolmhargist sai inspiratsiooni Maserati autofirma oma logo loomisel. Abiks võib osutada, kui teate selle purskkaevu asukohalinna. **Kes on skulptor (linna eest 1 p)?**
7. Küsime ühte voogedastusteenust (või platvormi keskkonda), mis loodi 2007. aastal Prantsusmaal Daniel Marhely ja Jonathan Benassaya poolt. Ka täna on ettevõtmise juhtkond Pariisis, tegevjuhiks on sakslane Hans-Holger Albrecht. Ettevõtmise esmaseks nimeks oli Blogmusik.net, kasutajaid on täna vähemalt 14 miljonit üle terve maailma. Sisu pakuvad teenusele nii Sony, Warner, Universal kui teised maailma oma ala hiiud. Sellest keskkonnast on räägitud ka kui Spotify alternatiivist. **Mis platvorm/teenus/keskkond?**

8. Erinevalt tänasest oli taasiseseisvumise järel välisriikide Eesti suursaadikud üleüldiselt tuntud kujud Eestis. Küsime siis esimese USA suursaadiku nime. 1942 Lääne-Virginias sündinud mees (pildil) oli Eestis ametis aastail 1991 kuni 1994, enne Eestit muuhulgas aitas ta kaasa Kuuba vägede väljaviimisele Angolast. Pärast Eestist lahkumist tegutses USA presidendi eriesindajana Bosnia ja Hertsegoviinas. Hukkus augustis 1995 Sarajevo lähedal toimunud liiklusõnnetuses ja maeti Arlingtoni kalmistule. USA Sarajevo saatkond asub täna temanimelisel tänaval.

Kellest käib jutt?

9. Küsitavad on inimese aju oimusagaras asuvad paarilised ganglionirühmad. Hirm, agressioon ja naudingutunne on pärit neilt. Nende arengu, liigse aktiivsuse, kurnatuse ja funktsioonide häirimisega seostatakse inimestel depressiooni, autismi ja foobiaid. **Kuidas neid ganglionirühmi nimetatakse?**

10. Verine pühapäev 9. jaanuaril 1905. aastal oli Venemaa ajaloo üks murrangulisemaid sündmusi. Selle sündmuse keskpunktis oli salapärane isik, populaarne Peterburi töölisliikumise juht. Ta töötas välja tsaarile esitatava palvekirja ja juhtis töölised Talvepalee juurde petitsooni üle andma. Ajaloolased vaidlevad siiani, kas selle isiku puhul oli tegemist teadliku provokaatoriga või mitte. **Kes**

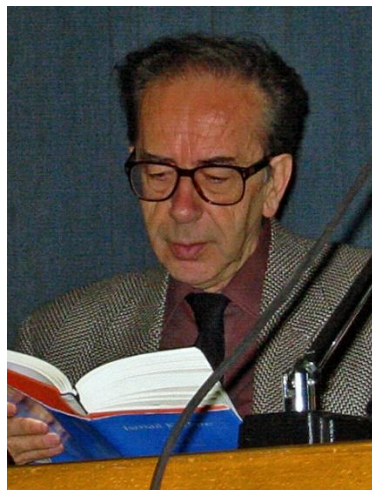
oli see õigeusu preestri ametit pidanud isik?

11. Meie lähinaabruses asuvad suurlinnad Peterburi ja Riia asuvad ühtlasi ka tuntud jõgede – vastavalt Neeva ja Daugava - ääres. Mõlemas linnas on aga nendel jõgedel saar, mille eestikeelne nimekuju on sama. **Kuidas on see nimi eesti keeles?**

12. Ametlikult on maailmas viimastel aastatel kasutuses olnud viis suusalennumäge, kuid praeguseks omab neist kehtivat FIS-i sertifikaati vaid neli. Möödunud aastaga kaotas selle neist uusim, 1979 Sudeedi mägedesse ehitatud mägi seoses amortiseerumise ja omanike rahaliste probleemidega, mis ei võimalda rajatist kasutuskõlblikus korras hoida. Kohalikus keeles Mammutimäel on läbi aegade hüpatud ka kaks suusalennu maailmarekordit – need sündisid 1980. aastate alguses Armin Kogleri ja Pavel Ploci poolt. **Millises ca 1700 elanikuga linnakeses asub küsitav hüppemägi?**

13. See 1936 ilmavalgust näinud kirjamees on kriitikute seas hinnatud eriti kui totalitarismi avajana – mis tingitud ka ta kodumaa minevikust, mitmed ta teosed on olnud keelatud kirjanduse nimekirjas, alates 1963 ilmunud esikteosest „Surnute armee kindral“. Peale oma emakeele kirjutab küsitav ka prantsuse keeles. Tema loomingut on võrreldud Gogoli, Kafka ja Orwelli omaga. Mitmetest auhindadest tuleks nimetada nii 2009. aasta Astuuria printsi auhinda kui ka esimest Man Bookeri rahvusvahelise autori auhinda sellest 4 aastat varem. Nobeli preemiat pole talle seni jagatud. **Kes?**

14. „Bohemian Rhapsody“ publikumenu annab alust loota, et selle muusiku noorpõlvest rääkiv „Rocketman“ lööb tänavu suvel samuti võimsalt laineid. **Kelle noorpõlvest pajatab Dexter Fletcheri lavastatud „Rocketman“?**

15. Selle riigi rahvuspüha tähistatakse 18. septembril seoses samal kuupäeval 1810. aastal moodustatud rahvusliku nõukoguga (hunta). Täieliku iseseisvuse Hispaaniast saavutas riik aga 1818, Bernardo O'Higginsi juhtimisel. Tänapäevane riigipea on alates eelmisest aastast Sebastian Piñera. **Mis riik?**

16. Meie Mats on endine auhind, mida anti elutöö eest huumori, satiiri ja komöödia vallas (aastail 1987-2001). Vello Viisimaale anti 1991. aastal postuumselt Meie Matsi mälestusauhind. Kalju Kassile sooviti küll auhinda anda, kuid ta suri natuke aega enne selle väljaandmist. Kuid üks üsna värvikas isik on Meie Matsi auhinnast aastal 1999 keeldunud. **Kes?**

17. See tennisist lõi Wimbledonis, oma ainsa Suure Slämi turniiri võidu järel uue traditsioonina tiimiboksi ronides võidu tähistamise. 1965 sündinud tennisisti parimaks ATP edetabeli kohaks jäi 4. koht 1988. aastal. Mitmete vigastuste tõttu jäidki 1987 ja 1988 küsitava edukaimateks hooaegadeks. **Kellest on jutt?**

18. Peale turvalisust tagavate Halo raamide kasutuselevõttu eelmise hooaja alguses F1s juhtisid paljud vaatajad tähelepanu, et uus turvaseade meenutab just neid tooteid. Sellest inspireerituna leidis Briti elustiili ettevõtte Grandys suurepärase mooduse kasutada Halo raamidel just oma toodete reklaami. **Mida reklaamis Grandys?**

19. Forbesi iga-aastasest miljardäride loetelust on pidevalt küsitud absoluutset tippu, aga ka näiteks seal olnud skandinaavlasti ja baltlasti. **Kes on samas 2019. aasta edetabelis aga rikkaima ukrainlasena 272. kohal (6 miljardi dollarise varandusega)?** See mees on meedias olnud nii oma terasekontserni Metinvest, omatava Donetskis Šachtari jalkatiimi kui riigile omaselt ka ägetades poliitvõitlustes osalemisega.

20. Seda, meie rabadeski tihedalt esinevat taime (*Empetrum nigrum*) võiks segi ajada mustikaga, kui ta ei kasvaks nii kanarbikulaadse kääbuspõõsana. Taime segadusse ajavad viljad valmivad juulis ja augustis, on välimuselt ilusad, ka söödavad kuid maitsest lüües ja mitte midagi andvad. Olemuselt on ta meie rabades ja rabastuvates metsades suhteliselt levinud ja väärtusetu taim. Levib peamiselt sellest toituvate lindude abil, kes levitavad seemneid. Meist põhja poole jäävatel aladel on ta hinnatum, kuivõrd seal on viljad maitsevamad ja neid kasutatakse keediste, mahlade ja alkoholsete jookide valmistamiseks. **Mis taim?**

21. **Kes on kuuldav Louis XIV lemmikhelilooja (1632-1687)?**

22. Järgnev küsimus on inspireeritud sellest, et tänaste mängude toimumislinn asub mere ääres. Nii Haapsalu külje all asuvad Paralepa kui ka näiteks veel Noarootsis Ramsi, Vormsil Norrby, Hiiumaal Sõru ja Emmaste ning mitmed teisedki Eestis 1930. aastatel rajatud raudbetoontuletornid ehitati 1910-1991 elanud ehitusinseneri ja kirjamehe juhtimisel, kes tol ajal juhtis Veeteede Valitsuse ehitusbrigaadi. Küsitava sulest on ENSV ajal ilmunud ka Eesti esmane ning mitmes trügis ilmunud tuletorniteemaline raamat „Eesti tuletorne. Fakte ja meenutusi“. **Kellest on jutt?**
23. See Phuketi järel suuruselt teine Tai saar (225 km²) oli 1970. aastateni tuntud üksnes kui maailma suurim kookospähklite istandus. Praeguseks on saarest saanud tähtides turistide sihtkoht. Samanimelises saarterühmas asuvad ka Hin Ta ja Hin Yai kaljusaared, eesti keeles Vanaisa ja Vanaema, mis kujult meenutavad erakordselt täpselt mehe ja naise genitaale, mille tõttu on neist saanud suur pildistamisobjekt. **Mis saar?**
24. **Kes (sündinud 1937) on ainsana võitnud Tony parima näidendi auhinna rohkem kui kaks korda, nimelt kogunisti 4?** Olgu vihjatud, et kahekordseid võitjaid on samas Tonyde kategoorias tervelt 7, teiste seas nt Arthur Miller, Neil Simon ja Edward Albee. Lisaks on küsitav filmi *Armunud Shakespeare* stsenaariumi eest teeninud ka Oscari...
25. See Kalimantanil, Malaisias, Sumatral, Tais ja Myanmaris elutsev putuktoiduliste seltsi suurim esindaja (pildil) on siili suurem sugulane, kuid okaste asemel katavad ta keha tihedad karvad. Looma keha on 26-46 cm pikk ja ta kaalub 1-2 kg. Inglisekeelne nimetus on moonrat. **Mis nime kannab see loom eesti keeles?**

MD©03

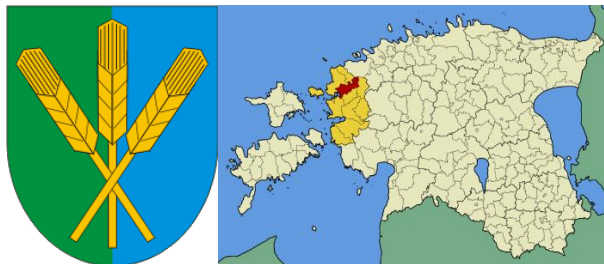
26. See eestlane on muu hulgas teinud tööd tuntud rahvusvahelistele firmadele, asutanud oma rõivabrändi ja joonistanud USA rāpistaaridele. Kõige rohkem tähelepanu on tema teostest saanud „NBA Last Supper“ (pildil) ja muidugi kurvikad naised. **Kellest on jutt?**

27. Vanas Testamendis, 3. ja 5. Moosese raamatus on mitmel korral mainitud põletusohvrit. **Mis nime kannab see mõiste Septuagintas ja Vulgatas, see tähendab vanades kreeka- ja ladinakeelsetes piiblitõlgetes?** Tänapäeval on see hoopis millegi muu, loodetavasti ajalukku jäänud mõistega tuntud.
28. Küsime 1. juunil 60. sünnipäeva tähistavat Briti autosportlast ja ajakirjanikku. 1983 oli ta Ayrton Senna lähim jälitaja Briti F3 meistrivõistlustel ning 1984 kuni 1996 sõitis ta (pausidega) F1 roolis, sealhulgas oli ta 1992 Michael Schumacheri kolleeg Benettoni tiimis (vt ka pilti). Parimateks tulemusteks jäid kaks teist kohta ja kokku 9 poodiumit. Lisaks on ta auhinnakaukas 1988. aasta sportautode MM-tiitel ja 1990 Le Mansi 24 tunni sõidu võit (Jaguari autodega). Alates 1997. aastast tänaseni on ta toimetanud ITV, BBC ja Sky F1 kommentaatorina. **Kellest on jutt?**

29. Maurjate dünastia kolmandast kuningast (valitses 273-232 eKr) sai maailma esimene budistist monarh. Tema käsul tehtud raidkirjad on India vanimad täpselt dateeritud kirjalikud ajalooallikad. **Kes oli see kuningas?**
30. Tänapäevane haldusreformiküsimus – kaardipildi ja vapi abiga küsime ühte endist Läänemaa valda, mille eksistents lõppes 2013, saadeks üheks osaliseks Lääne-Nigula vallast. See veidi alla 200-ruutkilomeetrise pindala ja lõpus ca 900 elanikuga omavalitsus võiks olla tänases Eestis tuttav Silma looduskaitseala ja ühe lihatööstuse poolest. Veidi varem, sajandi alguses, leidis tähelepanu tõsiasi, et kohalik põhikool omistas ühe Lõuna-Ameerikas avastatud liblikaliigi nimeõiguse. **Mis vald?**

31. Pildil oleva taime kõik osad on väga mürgised. Teiste taimede puhul mõjutab see lill pärilikkust, mistõttu kasutatakse suure viljakusega sortide nagu õuna- ja banaanipuude ning tsitrusviljade aretamises. Kasvatatakse laialdaselt ka dekoratiivtaimena. Kantud ohult liigina Eesti Punasesse raamatusse. **Mis taim?**

32. Tatjana Nikolajevna Lavrentjeva on eesti kirjanduses üks väheseid venelastest peategelasi, keda on kujutatud suure sümpaatia ja kaastundega. Selle 1933. aastal ilmavalgust näinud jutustuse rohke ja loomulikult kulgev dialoog on andnud põhjust paljudeks dramatiseeringuteks ja lavastusteks. Neist menukaimad on olnud Andres Särevi lavastus Tallinna Draamateatris 1955 ja Kaarel Irdi lavastus „Vanemuises“ 1974. **Nimetage autor ja teos.**
33. See 1920. aastatel loodud võitluskunst tähendab tõlkes „harmooniline ja ühendav tee“. Võitluskunsti treeningud sisaldavad ka relvade käsitlemist. Harjutatakse lühikese puust kepiga (jo) ja puumõõgaga (bokken). **Mis võitluskunst?**
34. See maailma suurim lennufirmade ühendus loodi 1997. Ühenduse embleemil kujutatakse viit selle asutanud lennufirmat: Air Canada, Lufthansa, SAS, Thai Airways ja United Airlines. Ühendusel on 27 liiget. Peakorter asub Frankfurdis. **Mis nime see kannab?**
35. Kuulete ühe riigi hümnit eestikeelse pealkirjaga „Toost“. Selle hümnit teksti autor (1800-1849) on jäädvustatud ka oma riigi 2-eurolisel mündil. Riigi pealinna üks tähtsamaid väljakuid kannab selle autori nime. **Küsimine riiki ja poeeti (1 õige = 1 punkt).**

36. Ta oli Perseuse ja Andromeeda ainus tütar, Argolise printsess. Tema nimi tähendab tõlkes „gorgohäälne“. Tema laste seas oli Leukippos (kelle tütreid rööviti Kastori ja Polydeukese poolt) aga ka teisest abielust Tyndareos (kes oli ametlikult Kastori, Polydeukese, Ilusa Helena ja Klytaimnestrea isa), samuti Ikarios (Odysseuse naise Penelope isa). **Kellest on jutt?**

37. Kaardil on esile toodud Itaalia regioon pindalaga veidi alla 10 tuhande ruutkilomeetri. Pikka aega eeskätt agraaralana tuntud piirkonna tuntud müügiobjektid on kingad, lisaks veel mööbel, kodumasinad (Indesit), muusikariistad jne. Regiooni keskuseks on Ancona ja suurimad linnad veel Pesaro ning Urbino. **Mis regioon?**

38. Mis auhind on pildil?

39. 1954. aastal pälvisid Nobeli meditsiini- ja füsioloogiapreemia ameeriklased John Enders, Frederick Robbins ja Thomas Weller avastuse eest, mis võimaldas kasvatada ühe viiruse külve erinevatel alustel. See viis aasta hiljem ühe tuntud arsti poolse sama viiruse vastase vaktsiini avastamiseni. Ka Haapsalu ühe tuntuima asutuse, neuroloogilise rehabilitatsioonikeskuse ajalugu on lahutamatult seotud sama viirusega. **Mis viirusest on jutt?**

40. **Kellest on jutt (eluaastad 1899-1996)?**

- Nooruses kogus tuntuks näitlejana Shakespeare'i teoseid mängivas näitetrupis;
- Tuntuks sai raamatusarjaga, mille esimene teos ilmus 1934 ja viimane 1988;
- Peamiselt romaanisarja esimese raamatu põhjal valminud film nimetati 13 Oscari kandidaadiks ja võitis neist viis. Autorile enesele ei meeldinud film üldse ja ta keeldus kõigist hilisematest pakkumistest filmile järg teha.

41. Pildil olev laskesuusataja oli lõppenud hooajal ühe väikese kristallgloobuse võitja ning teenis ka oma esimese MK-etapivõidu loetud nädalad tagasi. See etapivõit tuli aga alles pärast esimest individuaalset olümpiakulda mullu Pyeongchangis ning ka pärast esimest individuaalset MM-kulda Östersundis sel aastal. **Kellest on jutt?**

42. Küsitav on taimerühm, mis on üks kahest katteseemnetaimede suurrühmast. Neid taimi on umbes 180 000 liiki. Nende hulka kuulub enamik aiataimi, põõsaid ja puid ning nende hulgas on ka paljud kaunite õitega taimed, näiteks roosid ja magnooliad. **Mis taimerühm?**

43. Uraani kaks suuremat kaaslast on saanud oma nime William Shakespeare'i näidendi „Suveöö unenägu“ tegelaste järgi. **Nimetage need kaks Uraani suuremat kuud, kes näidendis on abielupaar.**

44. Sügisel möödub 30 aastat Ida-Euroopa riikide erinevatest revolutsioonidest. Kes oli tollases Tšehhoslovakkias kõigekõrgemaks riigijuhiks enne Vaclav Haveli pukki pannud sametrevolutsiooni? See slovaki rahvusest, 1913 sündnud mees oli Tšehhoslovakkia kompartei esimene sekretär 1969 kuni 1987, olles sellesse ametisse pandud Moskva heakskiidul, Alexander Dubčeki järglaseks. Sooviga anda võim noorematele loovutas ta kompartei juhitooli juba 1987 Miloš Jakešile. Kuid aastast 1975 oli ta ka Tšehhoslovakkia president ning selle ameti loovutas ta 10. detsembril 1989,

Sametrevolutsiooni käigus Vaclav Havelile. **Kes (vt ka pilti)?**

45. **Mis aastaarv (+/- 1 aasta – 1 punkt)?**

- USA jõustas kaubandusembargo Kuubaga;
- Ilmus Bob Dylan'i debüütalbum;
- Parima filmi Oscari pälvis *West Side Story*;
- Iseseisvusid teiste seas Alžeeria, Ruanda, Burundi, Lääne-Samoa;
- Avati esimene Wal-Marti kauplus;
- Põltsamaal avati NSVL esimene kardirada;
- Sündisid Jon Bon Jovi, John Stockton, Timo Soini, Jodie Foster, Viktor Tsoi;
- Surid Hermann Hesse, Eleanor Roosevelt ja Niels Bohr.

46. Näete pildil 1980 kuni 2006 toodetud maastikuauto ARO 10. Vähemalt Suurbritannia turul müüdi nimetatud sõidukeid kuni 1990. aastate alguspaigani hoopis teise margi- ja mudelinime all, mis hilisemas, kontseptsioonilt sarnases teostuses on ka eestlasele tänapäeval hästi tuntud. Seda teist mudelit on alates aastast 2010 kahes põlvkonnas toodetud tublisti üle ühe miljoni eksemplari. Eesti Maanteeameti selle aasta alguse statistikas on originaale Eestis arvel 0 ja

hilisemaid samanimelisi samas üle 2400. **Mis on need tuntumad mark ja mudel (1 õige osa = 1 punkt)?**

47. *Cydia pomonella* on väheldane, ca 10 cm pikkune pruunikashall ööliblikas. Tema vastset, pruunipealist roosakat röövikut on teist ilmselt kõik näinud, tegemist on niinimetatud „õunaussiga“, kes toitub õunte sisemuses. **Mis liblikas?**
48. Piltidel on 1950 sündinud isa ja 1974 sündinud poeg. Mõlemad on tulnud korvpalli Euroopa meistreiks, saanud kahe peale kokku kolm Mr. Europa aasta parima Euroopa korvpalluri auhinda ja on mänginud ka ametlikes matšides teineteise vastu. Kummalgi on tihe seos Varese korvpallimeeskonnaga. Lisaks on isa seitsmekordne korvpalli Euroliiga meister ja FIBA Kuulsuste Halli liige. **Mis perenimi neid ühendab?**

49. Küsime ühte 20. sajandi mõjukaimat arhitekti, 1987. aasta Pritzkeri preemia laureaati. 1913 sündinud mehe esimeseks suureks inspireerijaks oli Le Corbusier, kelle mõjutuste alusel kujundas ta 1949 Hiroshima tuumapommiohvrite mälestuspargi. Pärastsõjaaegse Jaapani arhitektuuri viis edasi tema stuudios kujunenud metabolistlik liikumine, selle ilmselt tuntuim tulem on 1964. aasta Tokyo olümpiamängude Yoyogi spordikompleks (vt pilti). Samuti võitis küsitav Skopje linna ümberplaneerimise konkursi pärast 1963. aasta maavärinat – mis küll

realiseerus vaid osaliselt ning lõi 1960. aastate alguses Tokyo planeeringuvisioni perioodiks 1960-2025. Suri 2005 91-aastaselt. **Kellest on jutt?**

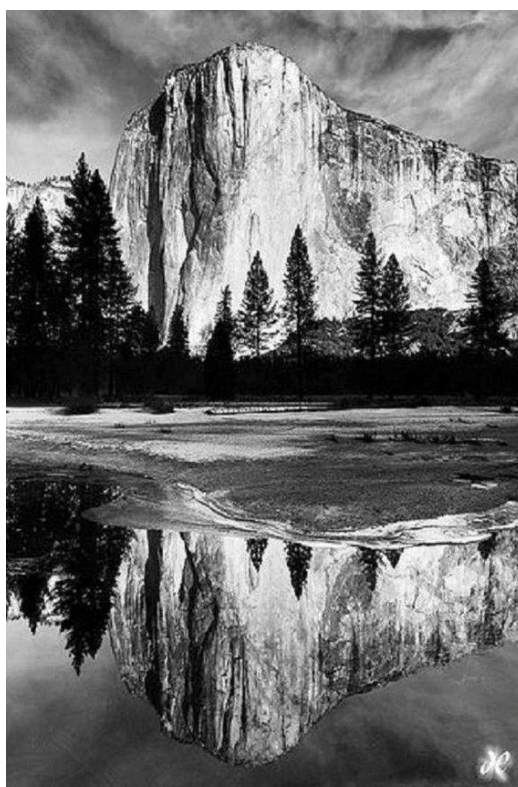
50. See 2002 Sheffieldis loodud bänd on võitnud 7 Brit Awardsi. Kuulete ühte pala nende 2018. aasta albumilt. **Mis ansambel?**

51. See teadusemees (eluaastad 1821-1894) andis olulise panuse nii psühholoogia, optika, elektrodünaamika, matemaatika kui ka meteoroloogia alustesse. Tema suurimaks teadussaavutuseks peetakse energia jäävuse seadust. Teadusliku autasuna antakse välja tema nimelist medalit, mille saajate seas on ka 17 Nobeli preemia laureaati. Tema õpilaste hulka kuulusid näiteks Max Planck ja Heinrich Hertz. **Kellest on jutt?**

52. Kõsime 1989 Raplas sündinud, kuid Muhus ja Saaremaal üles kasvanud näitlejat. 2014 lavaka lõpetanuna asus ta samal aastal tööle Vanemuise teatrisse ning mullu pälvis kahe rolli – lavastuste „Beatrice“ ja „Laineid murdes“ rollide eest Eesti 2017. aasta parima naisnäitleja auhinna. Lisaks on ta olnud kaastegev ka Vaiko Eplikü albumitel. **Kes (vt ka pilti)?**

53. 1902 kuni 1984 elanud fotograaf ja keskkonnategelane oli üks fotode kompositsiooni tsoneerimise pioneere. Suure tuntuse pälvis ta USA lääneosariikide suureformaadiliste, mustvalgete kaadritega, seda eriti Yosemite'i rahvuspargis. Näete ka ühte tema loomingü näidet. **Kes on see fotograaf?**

54. Seda 13. sajandi võimalikku muinaskihelkonda on peetud kord Ugandi maakonna alla kuuluvaks, kord Ugandi mõjutusega iseseisvaks kihelkonnaks. Liivimaa Henriku kroonikas on teda mainitud seoses 1220. aastal sealkandis toimunud ristimisega. Oma nimetuse on ta saanud arvatavalt Emajõest ning asjaolust, et paiknes Tartu linnusest vaadatuna põhja pool. **Milline muinaskihelkond?**

55. Eestlaste üks rahvussporte on teadupärast Eurovisioni lauluvõistlus. Pildil olev norralane on aastast 2011 EBU Eurovisioni lauluvõistluse koordinaator, võttes selle ameti toona üle Svante Stockseliuselt. Tema nime leidmiseks tasub mõelda paarisaja aasta taguste naiskirjanike suunal... **Kellest käib jutt?**

56. Millele on pühendatud see Seoulis asuv skulptuur?

57. Maskinong elutseb Põhja-Ameerikas ja toitub peamiselt kaladest, ent ka konnadest, vähilistest, hiirtest, linnupoegadest jms. Maskinong on kalameestele eeskätt trofeekalaks. Suurim püütud isend oli 161 cm pikk ja kaalus 30,5 kg. **Millise kala perekonna suurim esindaja on maskinong?**

58. Üks maailma suuremaid naftavälju avastati 1976. aastal Mehhiko lahes. Seal asus ka ulatusliku keskkonnakatastroofi põhjustanud Deepwater Horizonti naftaplatvorm. **Mis nime see naftaväli kannab?** Mõnda aega oli tegu Saudi Araabia Ghawari järel maailma suuruselt teise tootlikkusega naftaväljaga, kuid tänaseks on sealne toodang tugevalt langenud...

59. Aafrika kahe Kongo, nii Demokraatliku Kongo Vabariigi (endine Zair) ja Kongo vabariigi vahele vahele jääb Cabinda provints. 7270 km² suurune ja 650 000 elanikuga Cabinda on eksklaav, mis ei kuulu kummagile Kongole, vaid hoopis ühele kolmandale riigile. **Millisele?** Muidugimõista käib provintsis pidev käärimine ning vägivaldsekski muutunud võimuküsimuste lahendamine kohaliku võimu ning Cabinda emamaa vahel, mis on väldanud juba 1974. aastast saadik.

60. Pildil olev raskejõustiklane Herman Kruusenberg (1898-1970) esindas Eestit 1920. aasta Antverpeni olümpiamängudel. Tiitlivõistluste medalile ei jõudnud, parimaks jäi 1921. aasta MM-il saavutatud kuues koht. Küsitava tütar (1940-2012) leidis oma kutsumuse sootuks (nuku)näitlejana ning näitlejate-lavastajatena on jätkanud ka tema järgmiste kahe põlve järeltulijad. **Mis perekonna esiisaga on tegu?**

61. Seda videomängu peetakse üheks olulisemaks, mis popkultuuri mõjutanud. 1980ndatel aastatel oli küsitav Tetrise ja Super Mario kõrval kolmandaks ikooniliseks videomänguks. **Mis videomäng?**

62. Aastal 1895 Tiroomi Austrias Wattensis Tšehhi päritolu immigrandi, kelle eesnimeks Daniel, loodud firma on käesoleval ajal pea et sünonüüm oma tegevusvaldkonnas. Näete ka pildil firma muuseumi sissepääsu Wattensis ning ka ettevõtte logo fragmente. **Mis firmast käib jutt?**

63. Ooperis tähistab see termin nii hääletüüpi kui ka tegelaskuju tüüpi (kelmikate ja üleannetute naisosade täitjat). Sellisteks on näiteks Zerlina Mozarti „Don Giovanni“ ja Musetta Puccini „Boheemis“. **Mis termin?**

64. See oli ameeriklastest kriminaalromaanide autorite Frederic Damay ja Manfred Bennington Lee pseudonüüm. Sama nime kannab ka nende kirjanike loodud kirjandustegelane – amatöördetektii. **Mis nime?**

65. Ta oli Felipe V vanim poeg teisest abielust. Teda peetakse kõige väljapaistvamaks Bourbonide dünastiasse kuulunud valitsejaks Hispaanias. Tegi ulatuslikke reforme, rajas üleriigilise teedevõrgu ja tema valitud on praeguse Hispaania lipu värvid. **Kes?**

66. Kuna nii Rail Baltic kui ka Haapsalu raudtee on täna kuumad teemad, siis küsime, kes on see raudteelane, paljude meelest raudtee(laste) isa, kellest on kujundatud pildil olev skulptuur Inglismaal. Küsitav korraldas 1825. aastal esimese aktiivselt kasutatud reisivoo auruveduri *Locomotion* ehituse ning mõned aastad hiljem juhtis esimese suurlinnade vahelise raudtee rajamist Liverpoolist Manchesteri. Mitmekülgse meheena oli ta ka esimene Briti Mehaanikainseneride Ühenduse juht. **Kes (1781-1848)?**

67. Suur spordimaa Austraalia on suveolümpiamängudel kogunud 497 medalit, kaks edukaimat spordiala on ujumine 188 ja kergejõustik 73 medaliga. **Mis spordiala on ses pingereas kolmas 51 medaliga?** Ehk võiks olla abiks ka vihje, et viimastel mängudel Rios kulda sel alal ei võidetud, küll on sel aastakümnel saadud üks võit ka selle ala prestiižikaimalt võistluselt.

68. Ameerika Ühendriigid said alguse Briti kolmeteistkümnne asumaa iseseisvusdeklaratsioonist. Küsitav on 14. osariik, mis kuulub USA-sse 1791. aastast. Ta on üks neljast USA osariigist, mis on minevikus olnud iseseisvad riigid. **Mis osariik?**

69. Selle ettevõtte ajalugu algas 1877. aastal, kui üks Norra laevakapten hakkas pärast merel veedetud aastaid koos oma naisega tootma linaõlis immutatud linasest kangast jakke, pükse, kalurimütse ja presentkatteid. Nad tabasid otse naelapea pihta, sest just nimelt senisest veekindlamaid materjale oli turg pikisilmi oodanud. Rahvusvaheline edu koitis juba 1878. aastal Pariisi maailmanäitusel, kus pälviti diplom oma suurepäraste toodete eest. Ka 20. sajandil saabusid mitmed läbimurded tootearenduses. **Mis ettevõtte?**

70. Muusikaküsimus. **Mis on kuuldava loo esitaja passis olev perenimi?**

71. Teatavasti Ivan Šiškini tuntud maalil „Hommik männimetsas“ oli karude maalijaks Konstantin Savitski. Pildil oleva maali „Nägemismeele allegooria“ on samuti kahe kunstniku koostöö. Jan Brueghel vanem oli tuntud vaikelude maalija. Teise kunstniku panuseks on maalil olevad inimfiguurid. **Kellest on jutt?**

72. Ilma Antonio Pigafetta päevaraamatuta teaksime me sellest mehest tänapäeval ilmselt üpris vähe. Päevik tegi mehe, keda küsime, maailmakuulsaks, kuigi mõnevõrra teenimatult. **Millise mehe?**

73. 1837 Karlovo linnas Kunčevi perekonnanimega sündinud meest loetakse Bulgaarias rahvuskangelaseks, seda suuresti 1860. aastatel tema kirjatöödega kujundatud iseseisva Bulgaaria (ja revolutsiooni) idee tõttu. Küsitav moodustas 1870 Bulgaaria Revolutsioonilise Organisatsiooni IRO organiseerimaks võitlust Ottomani impeeriumi vastu. Arreteeriti 1872 ja hukati türklaste poolt sellele järgnenud aastal. Ka Sofia rahvusstaadion kannab täna tema nime. **Kellest on jutt?**

74. Enam kui 30 000 ruutkilomeetrine ja kuni 706 meetri sügavusele ulatuv Njassa järv on ütle mata oluline veekogu, olles mahult maailma suuruselt neljas mageveejärv ning mõjutab oluliselt kolme, sellega piirneva riigi elu-olu. **Millised kolm riiki piirnevad või ümbritsevad Njassa järve?** Paraku on Njassa järv olnud ka küsitavale kolmele ka pidevaks piiritüli allikaks.

75. Kes on see fotol olev näitlejatar (sündinud 1972), kes mängis varajases nooruses märulifilmis *Commando* John Matrixi (Arnold Schwarzenegger) tütar? Peamiselt on ta meile ehk tuttav erinevatest teleseriaalidest nagu Melrose Place, Võluvägi jpt. Viimasel ajal olnud seotud ka MeToo liikumisega.

76. See mõiste on jaapanipärane friteerimine ja niimoodi valmistatud toitude üldnimi. Jaapanis on see üks peamisi toidu valmistamisviise. Euroopalikust friteerimisest erineb see õhema taigakihi ja lühema küpsetusaja poolest. **Kuidas nimetatakse jaapanipärast friteerimist?**

77. Aktuaalse teemana küsime pildil oleva kaabuliigi nimetust. Oma nime on see saanud ühest 1882. aasta näidendist ning seda kandis oma Indiana Jonesi filmides Harrison Ford ning lisaks oma nii mõneski videos Michael Jackson. **Mis kaabunimetuse (vt ka pilti)?**

78. Pildil olev 20-aastane kaugushüppaja lõppetas läinud aasta hooaja edetabeli liidrina oma ametliku rekordiga 8.68. Tänavu on noormees lennanud suisa 8.92 m kaugusele, seda küll 3,3 m taganttuulega. Ainus täiskasvanute tiitlivõistluste võit pärineb mulluselt sise-MMilt Birminghamis. **Kes on pildil?** Nime tuletamisel võib ehk abi olla kui meenutate Boliivia läbi aegade parimaks peetavat jalgpallurit.

79. Kui Lepanto merelahingut (1571) peetakse viimaseks suureks sõudelaevade lahinguks, siis seda 19. sajandi keskel peetud lahingut loetakse viimaseks suureks purjelaevade lahinguks. **Mis lahing?**

80. Selle marksistliku maailmavaatega Aafrika päritolu, 58 aasta eest tapetud isiku nimelise kokteili koostisosadeks on kakao, vahukoor ja rumm. Rummi võib asendada ka brändi või amarettoga. Vastavalt kakaole saab teha nii külma kui ka sooja kokteili.

Milline jook/kokteil?

81. Howard Fasti romaani järgi tehtud film sai Stanley Kubricki läbilöögifilmiks. Kuigi Kubrick oli selleks ajaks lavastanud juba neli mängufilmi, kujunes sellest filmist tema jaoks vaieldamatult kõige tähtsam ja mahukam. Film võitis neli Oscarit. **Mis film?**

82. Pildil olev maalikunstnik ja õpetaja on Tartu kunstielu tuntumaid tegijaid, kel viimane näitus alles aprillis Tartu kunstimajas avati. Rohkem kui küsitava töid ja tegemisi, teatakse paraku siiski fakti, et ta tunamullu sai pisitütre isaks ning hiljem ka abiellus endast 35 aastat noorema filmitegija Katrin Maimikuga. **Kes on pildil?**

83. Lõuna-Saksamaa on viljakas koht ka lennunduse ajaloos. Küsime 1914 tsepeliinide kodulinnas Friedrichshafenis asutatud ettevõtet, mis tuntud nime all eksisteeris aastani 1996, mil läks jänkide Fairchildi omandusse. Tekkinud liitettevõtte pankrotistus 2002. Ilmselt tuntuimad küsitava kaubamärgiga tooted pärinevad aastaist enne Teist maailmasõda – nt polaaruurijate nagu Amundsen lemmikvesilennuk „Wal“, selle edasiarendus „Superwal“ ja 12 mootoriga hiidlennupaat X. Teise maailmasõja järel üritati, kuid edutult ka pisiautosid toota. **Mis on see veidi ebasaksapärase nimega ettevõtte?**

84. Pildil on ilmselt tituleerituim Haapsalust pärit parasportlane, kes? Võitis karjääri jooksul 10 kurtide olümpiamängude medalit, sh. 5 kulda. Mitmekülgne võistleja võitis medaleid nii tõkkesprindis, odaviskes kui seitsmevõistluses. Pärast karjääri lõppu on töötanud hinnatud informaatikuna ning edendanud kurtide sporti.

85. Muusikaküsimus. Kuulete Texases sündinud 1980ndate ühte mõjukaimat blueskitarristi, kelle elutee katkes 35-aastaselt, Wisconsinis osariigis juhtunud helikopteriõnnetuses. **Kellest on jutt/keda te kuulete?**

86. Ta osales 1919-1920 Eesti-Vene rahuläbirääkimistel, hiljem oli saadikuks Lätis, Leedus ja Nõukogude Liidus. Aastatel 1933-1936 oli ta Eesti välisminister. **Kes?**

87. **Üksnes kaks teadlast maailmas on saanud selle au osaliseks, et nende eluajal nimetatakse nende järgi miski keemiline element. Kes on need inimesed?**

- Esimene (1912-1999) oli osaline kümne elemendi avastamisel ning tema nime kannab element nr. 106. Ta nõustas muuhulgas ka kümmet USA presidenti Trumanist Clintonini tuumapoliitika teemal ning pälvis 1951. aasta Nobeli keemiapreemia.
- Teine (sündinud 1933) andis nime seni suurima järjekorranumbriga elemendile nr. 118. 1970. aastatel lõi ta külmfusiooni meetoodika, millega loodi elemendid nr. 104 kuni 113. Seejuures ühendasid tema juhitud Dubna teadurid jõud Darmstadt ülikooliga elementide 107 kuni 112 avastamisel. Hiljem oli ta ka kuumfusiooni meetoodika, millega on avastatud üliharuldased elemendid järjekorranumbriga 113 kuni 118 loomise juures. Küsitav on täna muideks Armeenia kodanik.

88. See tegelane ilmus esmakordselt lugejate ette 1981. aastal. Hiljem on küsitavast tehtud nii filme kui ka seriaale. Küsitava noorusaastatest rääkivas filmis kehastas teda näiteks Gaspard Ulliel (pildil). Huvitava faktina võib lisada, et rahvuselt on ta leedukas.

Milline fiktiivne tegelane?

89. See 1920. aastate I pooles asutatud spordivõistkond oli nii esimene Kreeka korvpallitiim, kes võitis mingi eurosarja kui esimene Kreeka jalgpalliklubi, kes osales UEFA Meistrite Liiga alagrupiturniiril. Näete ka osa klubi vapist. **Mis meeskond (asukohalinn + klubi nimi)?**

90. Aasta linn on Eestis valitud 1995. aastast ja soovime teada, mis linn omab seda tiitlit 2019. aastal? Ladinakeelne nimi *caprimulgus* ja ka saksakeelne nimetus *Ziegenmelker* pärinevad igiannusest uskumusest, et see linn käib öösiti kitsedelt piima imemas (mis on reaalsuses täiesti vale väide). Tegelikult on linna nimi tuletatud ta iseloomulikust lauluviisist. Muud strateegilised andmed: pruunikas sulestik, kehapikkus tavaliselt 26-28 cm ja tiivapikkus 20 cm ümber ning kaal ca 75 g. Eestis üldtavaline haudelinn. **Mis tiivuline?**

91. See 1989. aastal Göteborgis sündinud noorhärja, perenimega Kjellberg on oma Let's Play! stiilis Youtube'i kanaliga olnud juba aastaid juutuuberite pingeridades väga kõrgetel kohtadel. Veelgi enam, üle 80 miljoni jälgijaga loetakse tema kanalit kõige popimaks YT kanaliks üleüldse. **Mis pseudonüümiga see kodanik YouTube'is figureerib?**

92. Nende maalide autorit peetakse Saksamaal ja Austrias moodsa kunsti algatajaks. **Kelle maalid?**

Küsimused: Mati Räli, Jevgeni Nurmla, Timo Tarve, Rene Štrik

93. Kes on need kolm autoralli maailmameistrit (pilooti), kes on võitnud üldarvestuses ka Dakari ralli? Kamba peale on neil seitse ralli MM-tiitlit ning samapalju Dakari üldvõite, neist viimased mahuvad ajavahemikku 1987 kuni 2018. **Kes on need kolm meest kahest eri riigist (2 õiget = 1 p)?**
94. Natangide hõimu pealik, kelle nimi ladinapäraselt on Henricus Monte ja leedupäraselt Herkus Mantas, pidi suure osa elust 13. sajandil oma rahva ülekaaluka vastase vastu võitlema. Lõpuks vaenlased tapsid ta ning rahvas alistus. Pärast seda see rahvas assimileerus ja kadus. **Mis rahvast on jutt?**
95. 1935 loodud ettevõtte on IBM-i järel maailma vanuselt teine tegutsev IT-firma. Hetkel on tegu maailma suuruselt neljanda IT-teenuste pakkuja ja esiviisiku arvutitootjaga. Ettevõtte tootis 1954 ka Jaapani esimese arvuti FACOM. Peamine tooteportfell ongi tal arvutite valdkonnas (nt tootepereid LIFEBOOK ja ESPRIMO), kuid toodetakse ka kütte- ja ventilatsiooni (HVAC) seadmeid, näiteks õhksoojuspumpi. Loomulikult on aja jooksul omandatud erinevaid konkurente – näiteks veel läinud kümnendil olid nende Eestis müüdud arvutid bränditud lisaks küsitavale ka Siemensi nimega. **Mis kontsern?**
96. *“Linalakk poisike ronis veel paar jalga allapoole, kuni jõudis kaljuseina jalamile ja hakkas otsima teed laguuni poole. Kuigi ta oli koolikampsuni seljast ära võtnud ja lohistas seda käe otsas järele, liibus ta hall särk vastu ihu ja juuksed kleepusid otsaesisele. Tema ümber, pikas džunglisse murtud vaos valitses saunakuumus.”*
Selliselt algab üks maailma kirjandusklassikasse kuuluv romaan. **Milline teos ja kes on autor?**
97. Haiglaseriaalide kõrgaeg tundub tänaseks möödunud olema, aga edukamaid neist tasub ikka ja taas küsida. 20. sajandi lõpus, ka 21. sajandi esimestel aastatel olid teleturul kaks selliste seriaalide seas menukaimat Chicago linnas toimuva tegevusega. Kui neist tuntum oli *E.R.*, siis küsime teist tuntuimat. 1994 kuni 2000 vändati seda seriaali David Kelley produtseerimisel 141 osa ja peaosatäitjad olid Hector Elizondo, Mandy Patinkin, Christine Lahti ning Adam Arkin. Seriaali tegevus toimus fiktiivses, Chicagos asuvas moodsa varustatusega erahaiglas. Sari oli ka korduvalt nomineeritud parima draamasarja Kuldgloobusele. **Mis seriaal?**
98. See 1985 sündinud, 1,75 m pikkune modell on päritolult nii poola, leedu kui itaalia juurtega, tema eesnimi tähendab tõlkes „metsik“. 2009 poseeris küsitav *Sports Illustrated Swimsuit Issue* esikaanel, aga kõmupressi tähelepanu oli ta võitnud juba varem seoses läinud kümnendil olnud pikaajalise suhtega Leonardo di Caprioga. Telepublikule ka Eestis saab ta kindlasti palju tuttavamaks mõne nädala pärast ühe iga-aastase saate juhtimisega. **Kes on see modell?**

99. **Mis termini all tuntakse toitumisviisi, kus ei sööda punast liha, kuid samas tarbitakse linnuliha, kalatooteid ja piimatooteid?**

100. **Millise legendaarse rockalbumi viimane träkk (küsime nii esitajat kui ka albumi nime)?** Album on USA-s 26-kordne platinaplaat...

VASTUSED

1. Oh kuusepuu... (O Tannenbaum) (T)
2. Tõnis Kaasik (M)
3. Denis Villeneuve (M)
4. Königssee (M)
5. Ecuador, Venetsueela (R)
6. Giambologna (Jean de Boulogne). Asukoht Bolognas (J)
7. Deezer (M)
8. Robert Frasure (M)
9. Mandelkehad e. amügdalad (J)
10. Georgi Gapon (R)
11. Jänesesaar (Zajatšii, Zakusala) (T)
12. Harrachov (Tšehhimaa) (M)
13. Ismail Kadare, Albaania päritolu kirjanik (M)
14. Elton John (J)
15. Tšiili (M)
16. Peeter Oja (J)
17. Pat Cash (R)
18. Varbavaheplätud/sandaalid (ingl. flip-flop) (R)
19. Rinat Ahmetov (M)
20. Harilik kukemari (T)
21. Jean-Baptiste Lully (R)
22. Armas Luige (M)
23. Samui (Ko Samui) (J)
24. Sir Tom Stoppard (M)
25. (Suur) gümnuur (*echinosorex gymnurus*) (J)
26. Karmo Ruusmaa (J)
27. Holokaust (T)
28. Martin Brundle (M)
29. Ašoka (J)
30. Oru vald (keskus Linnamäe) (M)
31. Harilik sügisliil (*colchicum autumnale*) (J)
32. Oskar Luts „Tagahoovis“ (J)
33. Aikido (J)
34. Star Alliance (J)
35. Sloveenia, France Prešeren (Ljubljana Prešereni väljak) (M)
36. Gorgophone (J)
37. Marche (M)
38. Sinise Lindi karikas (R)
39. Polioviirus (lastehalvatus) (M)
40. Pamela Lyndon Travers (Mary Poppinsi autor) (J)
41. Hanna Öberg, Rootsi laskesuusataja (M)
42. Kaheidulehelised taimed (J)
43. Titania ja Oberon (J)
44. Gustav Husak (M)
45. 1962 (M)
46. Dacia Duster (M)
47. Öunamähkur (J)
48. Meneghin (Dino ja Andrea) (M)
49. Kenzō Tange (M)
50. Arctic Monkeys (M)
51. Hermann von Helmholtz (J)
52. Marian Heinat (M)
53. Ansel Adams (M)
54. Jogentagana (T)
55. Jon Ola Sand (R)
56. Gangnam Style (R)
57. Haugide perekond (J)
58. Cantarelli naftaväli (J)
59. Angola (T)
60. Toompere (tütar Maie Toompere) (T)
61. Pac-Man (R)
62. Swarovski (M)
63. Subrett (J)
64. Ellery Queen (J)
65. Carlos III (Hispaania kuninga 1759-1788) (J)
66. George Stephenson (M)
67. Jalgrattasport (M)
68. Vermont (1777-1791 oli Vermonti vabariik) (J)
69. Helly Hansen (R)
70. (Anna) Pärnoja (Anna Kaneelina) (M)
71. Peter Paul Rubens (J)
72. Fernao de Magalhaes (J)
73. Vasil Levski (V. Ivanov Kunčev) (M)
74. Malawi, Mosambiik, Tansaania (T)
75. Alyssa Milano (R)
76. Tempura (J)
77. Fedora (R)
78. Juan Manuel Echevarria (viide Boliivia jalgpallur Marco Etcheverry) (T)
79. Sinope lahing (1853) (J)
80. Lumumba kokteil (R)
81. „Spartacus“ (1960) (J)
82. Enn Tegova (T)
83. Dornier (M)
84. Kairit Olenko (T)
85. Stevie Ray Vaughan (M)
86. Julius Seljamaa (J)
87. Glenn Seaborg, Juri Oganjesjan (M)
88. Hannibal Lecter (R)
89. Ateena AEK (M)
90. Öösorr (M)
91. PewDiePie (Felix Ulf Arvid Kjellberg) (M)
92. Ferdinand Hodler (maalid „Öö“ ja „Päev“ (J)
93. Carlos Sainz, Juha Kankkunen, Ari Vatanen (M)
94. Preislased (T)
95. Fujitsu (M)
96. William Golding, „Kärbeste jumal“ (R)
97. Chicago Hope (M)
98. Bar Refaeli, Iisraeli supermodell/2019. aasta Eurovisioni lauluvõistluse õhtujuht (M)
99. Pollotaarne dieet (M)
100. Eagles, Hotel California (M)

VL1: 1919

VL2: 1967

Küsimused: Mati Räli, Jevgeni Nurmla, Timo Tarve, Rene Štrik